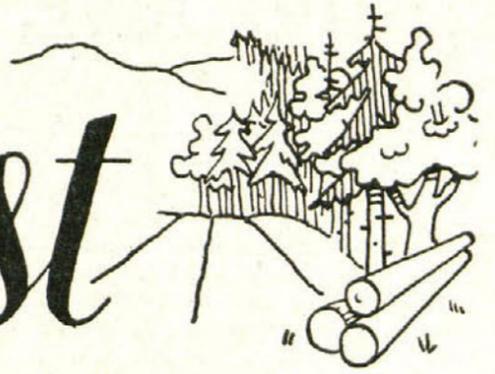

Dolenjski list

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE OKRAJEV ČRNOMELJ, NOVO MESTO IN TREBNJE

Leto I. — Stev. 31.

Novo mesto, 23. septembra 1950

Izhaja tedensko

TAKIH ZBOROV VOLIVCEV SI ŽELIMO!

»Tovariši, otvarjam prvi zbor volivcev IV. in V. terena in vas lepo pozdravljam!«

Tako je v sredo zvečer sivoiasi tovariš Barbič pozdravil blizu 60 volivcev omenjenih dveh terenov in začel zbor volivcev, kakršnega letos v Novem mestu še ni bilo. Eno ugotovimo naprej: z udeležbo nismo zadovoljni; 60 volivcev namesto nekaj sto državljanov, to je odločno premalo! Vendar pa — ker zborov volivcev že tako dolgo ni bilo, je verjetno marsikdo prezrl vabila in izostal, nekaterim pa se seveda tudi ni ljubilo z doma. Vsi pa, ki so sodelovali na tem zboru volivcev, so bili z njim zelo zadovoljni. Tako je treba sodelovati z oblastjo, so ugotavljali ljudje, ko so se po dveh in pol urah razhajali pred hotelom v Kandiji.

Po otvoritvi je tovariš Barbič predlagal delovno predsedstvo. Izvoljeni so bili tovariš dr. Gros, tov. Kristina Krev in tov. Peter Romanič, nato pa še zapisnikar. Sledil je kratak, a izčrpen politični referat, ki ga je podal tov. Lavrič, za njim pa je prebral daljše gospodarsko poročilo tov. Mirtič, odbornik MLO. Poročal je za razdobje od prve do druge skupščine MLO, ki je bila 1. septembra in navedel delo ter uspehe poslovanja mestnega ljudskega odbora. Na drobno je razčlenil delo mestnega odbora, ki je imel 12 sej in 16 delovnih posvetov. V zadnjem času je MLO zmanjšal število uslužbencev od 20 na 13. Slabost v delu MLO pa je v tem, je poudaril tov. Mirtič, da je doslej delalo od 15 članov izvršnega odbora MLO le 5 do 6 članov. Nekateri odborniki MLO se prav malo zanimajo za skrbi in načrte mestnega odbora; to se je pokazalo tudi na zadnjem plenumu, ko je prvič prišlo od 45 odbornikov, kolikor jih je izvoljenih v MLO, le 21 tovarišev!

»Zakaj smo jih pa izvolili?« To vprašanje velja tistim nedelavnim članom MLO, ki so pozabili na svojo osnovno dolžnost: na povezavo z ljudstvom, z volivci. Tako so namreč po poročilu tov. Mirtiča spraševali volivci IV. in V. terena.

Obširen pregled dela mestnih podjetij — zdaj jih je že 29 z dvema knjigovodskima centroma, skupno pa je zaposlenih v teh podjetjih 390 ljudi —, poročilo o začetem delu za obnovo novomeškega vodovoda in tlakovanju ceste, pregled malog, ki stoji pred posameznimi podjetji, načrti z igostinsko mrežo, reševanje stanovanjskega vprašanja, finančno poročilo, pregled odkupov in tako dalje — vse to je po govoru tov. Mirtiča sprožilo živahno razpravljanje navzočih volivcev.

Pokazalo se je, da se volivci zelo zanimajo za mestno gospodarstvo. Prvič v letošnjem letu so slišali obračun o delu svojega odbora, ki so ga lani izvolili. Most med odborom in volivci je bil s tem znova vzpostavljen.

Mar more sploh kakšen ljudski odbor delati in živeti brez ljudi, ki so ga izvolili? Prav gotovo, da ne; če pa že dela, je to le životarjenje. Volivci so zato takoj predlagali, naj bodo zbori volivcev zdaj redno vsaka dva meseca, kakor to predpisuje zakon. Potem bodo lahko poročila odbornikov krajša, pomoč ljudstva odboru pa pravočasna — in izdatnejša.

LJUDSTVO PREDLAGA . . .

Volivci Kandije in Gruma so pokazali, da imajo zdrav čut za ljudsko premoženje. Soglasno so namreč ocenili, da bi moralo biti gospodarstvo v Tovarni igrač, ki je v njihovi sredi, boljše. Orjaški motor za zračenje, ki je desetkrat premočan, že dalj časa razburja s svojim neznanjskim truščem okoličarje, prah in žaganje uničujeta okoliške vrtove, okoli tovarne pa je toliko neznane, da je res prav malo podobna socialističnemu obratu. Volivci so zato predlagali MLO, naj uredi z delavskim svetom ta pereča vprašanja — in jim pomaga do nočnega

miru, ki ga zdaj nimajo. Zastopnik tovarne je to na sestanku tudi obljubil.

Volivci so nadalje kritizirali tiste meščane, ki jih doslej še ni bilo k izkopavanju cevi na Grmu za nov vodovod. Vodo pa bi rad vsak imel v hiši — podnevi in ponoči. Prav so imeli, da niso tega prezrli.

Mlekarna, mlekarna. Nerešena zadeva, ki boli predvsem matere, gospodinje in vse tiste, ki še vedno čakajo tudi po dve in tri ure v dolgi vrsti pred edino mlekarno v mestu — ki naj postrže 6000 ljudem! V Ilirski Bistrici, ki ima 3000 prebivalcev, imajo 3 mlekarnice — mi le eno. Zakaj ne bi mleka delili vsaj v dveh, treh mlekarnah? Zastopnik MLO se je izgovarjal, da ni primerne prostora, s katerim bi se strinjala tudi sanitarna inspekcija. Izgovor, so rekli volivci; to smo slišali tudi že lani in predlanskim. Predlog: MLO naj to pereče vprašanje reši čimprej!

Perišče na Krki je nevarno zaradi trhljih stopnic. Prosimo, da se popravi, so predlagali ljudje. Zapisano je in predlagano. MLO pa naj naroči mizarjem, da bodo ugodili ljudem.

Tako se je nadaljevalo. Javna razsvetljava; vlak naj bi vozil iz Kandije in do Kan-

dije tudi zjutraj ob štirih in zvečer; stanovanjska hiša naj bi se čimprej dogradila; sestavi naj se komisija za pregled sadnega drevja in določijo ukrepi za letošnjo borbo proti kparju; zaradi odkupov naj se MLO v bodoče še bolj podrobno porazgovori z vsakim, ki ima obvezno oddajo, na skupnem sestanku, pa ne bo nikoli pritožb, dali pa bodo vsi tisti, ki res imajo. Zakaj je pri svinjogojstvu zidar za kurirja? so spraševali nekateri, ko se je govorilo o potrebi delovne sile za mestno gradbeno podjetje. Končno so predlagali nekateri volivci še, da naj bo MLO bolj odločen, ko bo reševal mestne zadeve — in bodo lahko odpadli izgovori, ki so jih volivci slišali tudi že lani, češ da ni mogoče to in ono in tretje.

Pred zaključkom je prebral tov. Gros vse predloge volivcev, ki bodo poslani MLO, na prihodnjem zboru volivcev pa jim bo MLO poročal, kaj se je izvršilo.

Po kratkih slučajnostih so zbor volivcev zaključili, ljudje pa so se že v temi na cesti pogovarjali:

»Danes je bilo dobro, da, takih zborov volivcev si še želimo . . .« t-k

17,896.100 DINARJEV

DRUGEGA LJUDSKEGA POSOJILA

Okraj Novo mesto	8.217.100 din
Okraj Crnomelj	4.271.200 din
Okraj Trebnje	5.407.400 din
Od tega delavci	4.435.000 din
kmetje	8.681.100 din
uslužbenci	4.780.000 din

Kdo se zaveda, KAJ JE SAMOSTOJNOST IN NEODVISNOST?

V Novem mestu imamo precej nergačev in nezadovoljnih radi ureditve samega Novega mesta. Eni pravijo, da je preveč prahu, drugi, da je preveč blata. Nekateri se jeze, ker ni stanovanj. Tam nekje se čudijo zakaj še vedno stoji sola neometana, zakaj ni vodovoda v vseh predelih Novega mesta, drugi zopet godrnjajo, da še sedaj stoji nedodelana bolnica za pljučno bolne. Prav povsod vidijo nedostatke in pogrške. Malokdo pa zraven tega pove še to, da je krivda v samih Novomeščanih. Zdaj se je potrkalo na vrata vseh teh. Toda le poglejte kakšne odnose imajo nekateri do poprave teh nedostatkov in kako gledajo na lastno moč, na lastno industrijsko graditev in zmogljivost.

Po celi Dolenjski je poznan sodavičar More, sedaj skoraj povsod pijejo njegovo sodavico. Marsikdo je že spraševal, koliko denarja si naredi ta človek iz sodavice, in veste kaj je dejal, ko so prišli k njemu na razgovor radi posojila. »Saj se z vami ne izplača razgovarjati. Bolje je, da grem na guljaš, če ga bom kje dobil.« Da res je, če ga bo le kje dobil, ko tako gleda na celotno zgraditev našega gospodarstva. Vse drugače pa je gledal na ljudsko posojilo znani urar Reitz, ki je podpisal 45.000 dinarjev. Da, to je človek, ki ve, da je potrebno dati vsa razpoložljiva denarna sredstva državi, če hočemo živeti lepše in boljše. Prav tak je predsednik obrtnega združenja tov. Adam Ivan, ki je vpisal 15.000 dinarjev in Budna Zdravko, urar, ki je skupno z ženo vpisal 10.000 dinarjev.

Po celi Dolenjski je znan tudi fotograf Dolenc Gvido, ki je vpisal za izgradnjo našega gospodarstva 1000 dinarjev, dočim je njegov veliko, veliko slabše situirani tovariš Skok Vilko vpisal 10.000 dinarjev. Nekdo se zaveda, kaj je samostojnost v gospodarstvu, drugi pa ne.

Zobna stanica v Novem mestu ima 8 uslužbencev in vsi skupaj so podpisali 15.000 dinarjev, med temi uslužbenci sta tudi Furlan in Mušič, ki imata poleg državne službe tudi privatno prakso. Ne bi dejal, da ti ljudje ne vedo, kaj pomeni ljudsko posojilo za vsakega posameznega državljan in za celotno skupnost. Tov. dr. Ropas, čeprav je sam zelo bolan, pa je sam vpisal samo en tisočak manj kakor vseh 8 na zobni stanici, t. j. 14.000 dinarjev.

Kmet Grobovšek, ki ima 4 ha zemlje in od te precejšen kompleks vinogradi, ni vpisal nič. Dr. Globovnik, znani advokat in dedič ogromnega Seidlovega premoženja je vpisal samo 3000 dinarjev, dočim je človek dela brivec Falkner vpisal 6000 dinarjev. Kaj hočemo, če je pa Jugoslavija država delavskega razreda. Stari borec za delavske pravice, železničar Zupančič Janez je vpisal 6000 dinarjev, tudi on ve kaj je nam, ki smo utrpeli velikanske izgube v domovinski vojni, potrebno.

Srednje močan kmet tov. Kumelj Anton iz Bučne vasi ni vpisal niti dinarja II. ljudskega posojila. Prav tako Berus Franc in Kovačič Franc, oba srednja kmeta iz Cegelnice pri Novem mestu.

Dobro se je pa izkazal tov. Avžin Franc starejši, mali kmet iz Ragovega, ki ima samo eno oko in je vpisal 8000 din.

Prosvetni delavci so pokazali še precej razumevanja, toda ne vsi. Nosilec spomenice 1941 Zamljen Jože je vpisal 10.000 dinarjev, prof. Dobovšek Marjan, ki marsikaj naredi tudi brezplačno, je vpisal 6000 dinarjev, dočim pa je prof. Trdan Anton imel vse polno izgovorov in je privlekel na dan tudi otroški voziček, da se je izgovoril za svojo nizko vsoto ljudskega posojila, čeprav poleg svojega rednega pouka poučuje še na vseh šolah honorarno.

Takšno je torej mišljenje Novomeščanov! Vsi so mnenja, da se bo vse popravilo do zadnjega dneva vpisovanja ljudskega posojila. Toda vedite, vse karkoli bi radi imeli izboljšano, vse karkoli bi se naj izboljšalo in vse karkoli se bo izboljšalo, je odvisno od vpisa našega posojila in zavednosti ter ljubezni do naše socialistične Jugoslavije.

Če posodimo, sami sebi posodimo!

Mogoče ste že slišali o zavednem kmetu Francu Papežu iz Krmelja, ki je sam vpisal 58.000 dinarjev ljudskega posojila. Skromen v besedah a velik v dejanjih ni omahoval in iskal raznih izgovorov, ko so ga člani vpisne komisije vprašali, koliko bo vpisal. Takole jim je moško povedal. »Kmetija mi je precej nesla, pa tudi pri vozarjenju sem precej zaslužil, zato bom lahko nekaj posodil državi. Torej zapišite 58.000 dinarjev« in je hitro odšel tisočake pred strmeče člane krajevne vpisne komisije.

Toda nikar si ne mislite, da gre Papežu vse kakor po maslu in da je toliko jurjev vpisal zaradi tega, da mu ne bi splesnili v kamri. Kdor Papeža bolj od blizu pozna ta ve, da bi on ta denar lahko porabil za popravilo gospodarskega posloja, katerega mu je okupator v vojni požgal. Ali Papež se je glede na to, da zida in troši za zidanje dosti denarja, vseeno odločil, da vpiše posojilo in s tem podpre državo pri veliki graditvi objektov naše petletke. Bližnji in daljni kmetje se mu morda posmehujejo govoreč: »Ta pa jih je vrgel na prazno.« toda usteli se bodo, ko bo Papež vsakoletno prejemal obresti od posojenega denarja. Zraven tega ima pa tudi možnost, da bo več njegovih obveznic izrebanih za višje dobitke. Tako bo imel njegov denar ob koncu desetih let še enkrat večjo vrednost.

Kmetje v Krmelju in celem trebanjskem okraju! Posnemajte Papeža, sledite mu v dejanjih. Denar vložen v ljudsko posojilo je najbolj varno naložen, varen pred tatovi in plesnobo. Kmetje lahko verjameste Papežu ko je dejal: »Če posodimo državi, posodimo sami sebi.« Da se pri tem ni zmotil, mu bo potrdila bližnja bodočnost.

Same si bomo gospodarile!

V slavnostno okrašenih prostorih Tovarne perila v Novem mestu so bile 6. septembra volitve v delavski svet. Z vso slovesnostjo so se delavke tega podjetja pripravile na ta veliki dogodek. V okrašenih delavnicah, kjer so delavke volile, so bile stene prepletene s številnimi venci in zastavami. Mnogoštevilna gesla po zidovih sten so dovolj zgovorno govorila, da se delavke vesele, ko se uresničujejo njihove davne želje, da bodo same gospodarile in obenem postale lastnice podjetja. Petnajstletanski delavski svet izvoljen iz najboljših delavk-udarnic, nekatere med njimi so celo večkratne, in priljubljeni direktor Ferdo Gernedl so po izvolitvi obljubili, da se bodo trudili za čimvečji uspeh podjetja, ki bo čez deset dni prešlo v roke celotnega kolektiva.

Novo izvoljeni delavski svet bo garancija, da bo kolektiv Tovarne perila tudi v drugem polletju osvojil prehodno zastavo, kot najboljše lokalno podjetje v okraju.

Pred novo izvoljenim delavskim svetom so postavljene težke in odgovorne naloge, toda podjetje, ki ima v delavskem svetu zastopane take ljudi kot so: Marija Mihelič, Turijeva Malči in Ferdo Gernedl, se ne boje težav. Preizkušeni delavci v borbi za uresničenje svojih osnovnih planov v sklopu številnih kolektivov širom Jugoslavije se bodo borili za izvršitev velikih nalog Titove petletke.

Novo izvoljenemu delavskemu svetu v Tovarni perila želimo obilo uspeha pri upravljanju podjetja. —ko—

„TOVARNE DELAVCEM“

je v Tovarni igrač dne 2. IX. 1950, postalo stvarnost

Po izidu zakona o upravljanju državnih gospodarskih podjetij po delovnih kolektivih, so tako delavci kot nameščenci od prvega do zadnjega začeli živahno razpravljati o ogromni pridobitvi naše socialistične stvarnosti, katere ne beleži nobena druga država na svetu. — Istočasno so resno razmišljali koliko članov bo štel delavski svet in upravni odbor v podjetju, ter katere najboljše in najbolj zaslužne delavce in nameščence bodo izvolili, da bodo podjetje res uspešno, v dobrobit celotnega kolektiva in splošni državni interes znali upravljati.

Po vseh predpripravih na sindikalnih sestankih, so na sestanku dne 9. avgusta padli predlogi za 21 kandidatov, ki so bili izbrani iz najboljših delavcev in nameščencev za delavski svet podjetja in so bili soglasno sprejeti. Postavile se se vse komisije za tehnično izvedbo volitev in določil 31. avgust za dan volitev. Pričelo se je mrzlično pripravljane in ves kolektiv je stremel za tem, da bo dan čim večji poudarek zgodovinskimi pridobitvam delovnih ljudi. Dan pred volitvami so vsi tovarniški objekti, okrašeni z vepci, zastavami in borbenimi parolami, pokazali vsej okolici, da je kolektiv svečano in s čutom odgovornosti pripravljen na prevzem tovarne.

Dan volitev je potekal v najlepšem redu in vsak je stremel za tem, da čim prej odda svoj glas, tako da je bil zaključek volitev vseh treh izmenj ob 14.30 popoldne. Izid volitev je prikazal, da so bili kandidati za delavski svet res dobro izbrani in so bili z malenkostnimi izjemami izvoljeni 100odstotno.

Dne 1. septembra popoldne ob 14. uri je bil novo izvoljeni delavski svet sklican k prvemu rednemu zasedanju, katerega je do izvolitve predsednika vodil najstarejši član sveta tov. Martinčič. Po

poročilu volivne komisije je bil za predsednika sveta soglasno izvoljen tov. Derhovšek Stane, ki je v kratkih besedah predložil bodoče naloge delavskega sveta in pozval k tesnemu sodelovanju vse člane sveta, ker s tem bo dana možnost uspešnega razvoja podjetja. Nato je direktor tov. Strgovšek Janez podal obširno poročilo o poslovanju in stanju podjetja. Člani sveta so poročilu z zanimanjem sledili, kar je bilo razvidno iz raznih vprašanj, predvsem finančnega poslovanja, izpolnjevanja plana in v splošnem stanju podjetja, ter jim je direktor rade volje dal vsa pojasnila tako, da so bili o stanju podjetja na jasnem.

Po poročilu in pregledu raznih nedostatkov, je delavski svet izdelal načrt in sprejel važne sklepe, ki bodo velik doprinos k zboljšanju podjetja. Zatem je delavski svet izvolil iz svoje srede sedemčlanski upravni odbor in sedem namestnikov. Za predsednika upravnega odbora je bil soglasno izvoljen tovariš Jože Kreč.

Naslednjega dne, 2. septembra ob 18. uri popoldan pa se je izvršila primopredaja podjetja delavskemu svetu pred vsem kolektivom. Te zgodovinske svečanosti so se udeležili: zastopnik Generalne direktcije lesne industrije tov. Petkovšek Franc, predsednik Okrajnega izvršnega ljudskega odbora Novo mesto, tov. Šmit Stane, in zastopnik garnizona JA Novo mesto, major tov. Zupanc. Po govorih zastopnikov, ki so prikazali pridobitve naše dolgoletne borbe pod vodstvom slavne Komunistične partije, da je delavec postal dejanski gospodar v podjetju in po izrečenih čestitkah, je direktor podjetja tov. Strgovšek podal pred vsem kolektivom poročilo o poslovanju in stanju podjetja, ter ob tej priliki izročil

ključke podjetja predsedniku upravnega odbora tov. Kreču Jožetu.

Predsednik upravnega odbora je ob prevzemu ključev v imenu celotnega kolektiva dal svečano izjavo, da se bo kolektiv s svojim delom izkazal, da je vreden te zgodovinske pridobitve in da bo napel vse sile, za čim večji doprinos k izgradnji socializma v naši državi. — Spomnil se je tudi vseh padlih borcev za

Ljudsko posojilo - spričevalo zavesti!

Garnizon v Metliki je visoko presešel predvideno vsoto ljudskega posojila. Do 10. septembra so vpisali 3 in pol milijona din, tako da pride na vsakega borca in oficirja 4000 do 5000 dinarjev.

Kmet Simčič Janez iz Zeleznikov je vpisal 30.000 dinarjev, dočim je dal bogati kmet in mlinar iz Metlike Jože Stupar 5.000 din, njegov brat Franc pa, ki ima žago stalno v obratu pa le 1000 dinarjev. Vsakdo ve, da bi ta dva lahko vpisala več ljudskega posojila, kakor marsikdo v Metliki. Prav tako se je slabo izkazal prav tako bogati kmet Bračič iz Metlike, ki je dal samo 4.000 din.

Invalid Gušič Janez iz Stražnjega vrha je vpisal 10.000 dinarjev, Blaž Pahulja, ki je prav tako invalid pa 8.000 dinarjev. Ti pač vedo, kaj je s tolikimi žrtvami pridobljena svoboda in država, ter se tudi zavedata, da je treba tako državo čuvati in jo krepiti.

Vse drugače pa se zavedajo skupnosti in državne varnosti krepki in zdravi obrtniki, kakor so to Enzidler in Oblak iz Crnomlja, ki sta vpisala vsak po dva tisoč dinarjev. Se slabše pa se je odrezal Vrščaj iz Crnomlja, ki pa je vpisal le 1000 dinarjev. Tudi ostali obrtniki iz Bele Krajine slabo pojmujejo ljudsko posojilo državi za njeno izgradnjo, saj so vsi skupaj vpisali le 30.000 din, čeprav bi lahko podpisali skupno pol milijona dinarjev. Čudno je res to, da ne vedo, da je to ljudsko posojilo za dvig naše težke industrije, za zboljšanje prometa, za zboljšanje življenjskih prilik, tudi za izboljšanje prilik obrtniku.

Izmed vseh Krajevnih ljudskih odborov je najboljši Suhor. Do 12. septembra so vpisali 250.000 dinarjev dosegli pa bodo prav gotov 300.000 dinarjev. Najslabši Krajevni ljudski odbor pa je vsekakor Stranska vas, kajti kako bodo gledali drugi na posojilo, če je pa sam sekretar krajevne celice Jurajević, mlinar in žagar, dal samo 1000 dinarjev. Bogati kmet Pečaver pa ni dal prav nič za ljudsko posojilo. Za vzgled bi si lahko vzeli župnika Cafuta iz Preloke, ki je vpisal 5.000 dinarjev iz svojega prihranka, iz cerkvenega denarja pa je dal 10.000 dinarjev.

APNENJE KISLIH ZEMLJIŠČ

V zadnjih dveh letih je bila v Sloveniji izvedena akcija apnenja kislih zemljišč. Za apnenje se je v prejšnjih letih pretežno uporabljala saturacijski mulj, ki ostaja na razpolago pri proizvodnji sladkorja. Ker pa so bile pošiljke saturacijskega mulja dostavljene z velikim odstopkom vode in je bilo trosenje saturacijskega mulja težko, bo letos za apnenje na razpolago surovi apnenec iz Knina. Vsakdo je že lahko v dnevnem časopisu, kakor tudi v »Kmečkem glasu« čital razne članke o važnosti apnenja njiv in travnikov. Lahko rečemo, da so skoraj vse površine njiv in travnikov potrebne apna. Zlasti so potrebne apna njive, ki so težke za obdelavo, kot n. pr. glina ali ilovice. Vsakdo je lahko že opazil koristni učinek uporabe cestnega blata, ki vsebuje velike količine apna. Apno kot prva ne spada v skupino prvin, ki jih smatramo kot nujno potrebne za prehrano rastlin. Zadostne količine apna v zemlji so pa predpogoj za dobro uspevanje posameznih kultur. Apno igra v zemlji predvsem vlogo, da veže razne škodljive kisline in tako zmanjšuje kislost zemljišč. Dodatek apna zemlji, ki se težko obdeluje, je nujno potreben, ker apno veže drobne delce glin ali ilovice v večje grudice in na ta način povzroči, da je zemlja lažja za obdelavo in je bolj propustna za vodo in zrak. Apno samo je tudi nujno potrebno za dober razvoj sadnega drevja. Napačno misli, kdor računa, da bo že s samim apnenjem dosegel rekordne pridelke. Istočasno z apnenjem je treba zemlji nuditi tudi ostale hranilne snovi kot so dušik, fosfor in kalij. To velja zlasti za travnike, kjer bomo dosegli lepe odkose, če bomo po apnenju pognojili tudi z umetnimi gnojili ali pa s hlevskim gnojem. Katere zemljišča so kislila, nam pokažejo že nekatere rastline kot n. pr. praprot. Pri travnikih se lahko opazi po trav-

našo svobodo in jih je kolektiv počastil z enominutnim molkom.

Ob koncu je tov. Franc Jožef, personalni referent in sekretar podjetja, predlagal, da s te svečanosti pošljemo pozdravna pisma Generalnemu sekretarju KPJ tov. Titu, in sekretarju Centralnega komiteja KPS tov. Mihi Marinku, kar je kolektiv z viharnim odobravanjem sprejel.

Po svečanem delu proslave se je razvila prostá zabava, ki je ob veselih zvoških domače godbe nudila kolektivu primerno razvedrilo. S.

V Metliki so do 12. septembra vpisali 203.000 din, čeprav bi lahko po svoji zmogljivosti vpisali mnogo več. Regina.

CE SMO PRVI PRI GRADITVI NASIH SILOSOV, BODIMO PRVI TUDI PRI GRADITVI NASEGA CELOTNEGA GOSPODARSTVA

Do 12. septembra so delavci in nameščenci Gradbenega podjetja »Pionir« v Novem mestu in na vseh gradiliščih izven okraja Novo mesto vpisali skupno 615.000 dinarjev ljudskega posojila. S to vsoto so presežli za 15.000 dinarjev planirano vsoto vpisa. Pri vpisu se je posebno izkazal kolektiv gradilišča Dob pri Mirni, ki šteje 30 ljudi in so skupno podpisali 35.000 dinarjev. Če upoštevamo, da je na tem delovnem prostoru skoro polovico nekvalificiranih delavcev, ki zaslužijo manj kakor 3000 dinarjev mesečno, je to vsekakor lepa vsota.

Vsi udarniki so podpisali po 2 ali več tisoč dinarjev. Značilno je, da je ta kolektiv tudi v delu najboljši, kajti prvi je izpolnil vse planske naloge. V zelo kratkem času so zgradili 4 hleve, za kar gre velika zasluga neumornemu delovodji tov. Karlu Poglavcu. Vrline tega delovnega kolektiva so: delovna disciplina in dober odnos do dela.

Vreden pohvale je tudi kolektiv, ki dela na gradilišču Gradac Krupa. Vsota vpisanega posojila znaša na enega člana 1120 dinarjev. Tudi uslužbenci direktcije so pokazali, da se zavedajo, kaj pomeni ljudsko posojilo. Povprečje na člana znaša 1300 dinarjev, imamo pa v svoji sredi nekaj ljudi, ki niso razumeli pomena tega vpisa. Tako je tov. Tehnik Novak povečal svoj vpis na 2000 dinarjev šele tedaj, ko je videl, da ga njegovi delavci prekašajo. Tudi vodja mizarke delavnice Košir je šele naknadno zvišal vpis na 2000 dinarjev.

Vsoto 615.000 dinarjev bo kolektiv do konca vpisa še zvišal za 50.000 dinarjev in tako dokazal svojo zavest in predanost, in da je bil vreden sprejeti naziv zaslužnega kolektiva in polletne prehodne zastavice resornega ministrstva.

Pohitimo s setvijo industrijskih rastlin

V letošnji jeseni je v krog pridelovalcev industrijskih rastlin pristopilo že večje število kmetovalcev, ki so spoznali velike prednosti in koristi setve industrijskih rastlin. Sami so videli, da so v letošnjem letu vsi oni kmetovalci, ki so oddali seme lanu ali repice, prejeli one količine olja, kakor je bilo sklenjeno v pogodbah. Vsakdo je tudi lahko opazil, da so kmetovalci, ki so pravočasno pri svoji zadrugi sklenili pogodbo, prejeli dvakratno količino olja. Tako je tudi prav in tudi za bodoče leto veljajo iste ugodnosti. Kdor je ali bo pravočasno sklenil pri zadrugi pogodbo, bo prejel za vsakih 100 kg oddanega semena repice, lanu, sončnic ali buč 8 kg olja in poleg tega še 1 kg oljnih tropin. Oni kmetovalci, ki nočejo kontrahirati, bodo pa prejeli v prihodnjem letu samo 4 kg olja za 100 kg oddanega semena. Nepotreben je strah, ki ga imajo nekateri do sklenjanja pogodb. Če bo zima uničila posevke ali kakšne poznejše vremenske neizgode — vse to je predvideno v pogodbi in nihče ne bo n. pr. kaznovan, če ne bi mogel oddati one količine semena, za katero je sklenil pogodbo. Vsakdo pa lahko uvidi, v čem je bistvo sklenjanja pogodb, ki jih preko zadruge vrši Glavna direkcija živilske industrije.

Kdor sklene pogodbo za setev ind. rastlin, lahko prejme pri zadrugi umetna gnojila po nižji trgovski ceni in mu zato ni potrebno dati bonov. Zadruge pa morajo vse količine umetnih gnojil, ki jih imajo na zalogi, izdati prvenstveno pridelovalcem ind. rastlin. Šele ko so zadruge zadostile potrebam po umetnih gnojilih za ind. rastline, jih lahko oddajo v druge svrhe.

O setvi, gnojenju in oskrbi oljne repice je priobčil naš list že daljši članek. Vabimo pa še vse one, ki niso prejeli plana setve industrijskih rastlin od KLO, da posejejo manjše ali večje površine. Vsi oni pa, ki so prejeli od KLO plan setve, naj takoj posejejo planirane površine in naj tudi takoj sklenejo pogodbe. Lepe uspehe v sklepanju pogodb so dogle zadruge: Škocjan, Št. Peter, Šmarjeta, Prekopa, Št. Jernej, Uršna sela, Gradišče, kar je znak pravilnega dela uslužbencev zadruge in KLO. Iste uspehe bi dosegli tudi drugod, če bi KLO in zadruge pravilno pristopili do posameznika, mu raztolmačili koristi setve industrijskih rastlin in uspeh bi bil brez dvoma zagotovljen. Pri nekaterih zadrugah verjetno čakajo, kdaj bo kmetovalec sam prišel kontrahirati v poslovalnico. Omenjamo samo še to, da lahko vsi oni, ki so prejeli od KLO plan saditve sončnic ali buč, lahko namesto teh posejejo oljno repico. Na ta način je dana izbira vsakemu, da seje ono industrijsko rastlino, za katero smatra, da pri njem bolje uspeva. Namesto lanu pa ni dovoljeno sejati oljne repice ali sončnic, ker naša industrija nujno potrebuje tudi laneno slamo za razne izdelke.

Semena lanu in oljne repice je dovolj na razpolago. Seme lahko izdajo zadruge, iz letošnjega odkupa, v kolikor pa nimajo na zalogi semena, naj ga takoj prevzamejo pri Okrajni zvezi kmečkih zadrug. Izgovora, da ni semena lanu, letos ne bo, ker so bile odkupljene zadostne količine semena ozimnega lanu in je ves dan na razpolago za setev. Zaradi boljšega pridelka ozimnega lanu, naj pa oni kmetovalci, ki so letos sejali jari lan, posejejo ozimni lan. O. V.

ni ruši, če je travnik preslabo založen z apnom. Zadostne količine apna v senu so tudi nujno potrebne za pravilno rast živine. V nasprotnem slučaju smo primorani, da živini dajemo kostno moko ali pa klajno apno.

Za apnenje je letos na razpolago dovolj apnenca iz Knina. Cena za apnenec je zelo ugodna in znaša komaj ca 3500 din za 17tonski vagon. Cena je mišljena z dostavitvijo na franko razkladalno postajo. Vsem socialističnim obratom kakor tudi privatnemu sektorju je dana možnost, da si naroči potrebne količine apnenca. Naročila za privatni sektor sprejemajo Kmetijske zadruge. Ker je za apnenje njiv najbolj primeren čas v jeseni ob priliki jesensko-zimskega oranja, morajo interesi pohiteti z naročili. Trosenje apnenca je enostavno, ker je brez odvišne vlage. Količine, ki naj se uporabijo po ha, zavise od stanja zemljišča. Računati je treba po ha od 5—10.000 kg. Ta količina apna bo zadostovala za več let in mali stroški, ki jih bomo vložili za nabavo apnenca, se nam bodo obrestovali skozi nekaj let z večjimi pridelki krme in boljšimi pridelki krompirja, koruze in žit. O. V.

Pripravljajte se na dostojno proslavo 10-letnice ustanovitve OF

Desetletnico ustanovitve Osvobodilne fronte bodo svečano proslavile množične organizacije v Beli Krajini, 27. aprila bodo v Gradacu odkrili gradskim žrtvam fašističnega režima spomenik. Iniciativni odbor pod vodstvom Z. B. je že izvoljen. —c

tekst - risba: Sl. Hotko

Posebno važno zaledno oporišče NOV v prvih mesecih leta 1944 je postal Zužemberk, ko so v njem namestili razne vojaške delavnice za potrebe in opremo brigad. Vojaška uprava je takoj prevzela v upravljanje in skrb za nemoteno delovanje bivšega Lavričeve usnjarno, ki je v velikih količinah dobavljala usnje za potrebe brigad in čevljarstvih delavnic na osvobojenem ozemlju — Beli Krajini. Tudi kolarske, mizarske in kovaške delavnice so nemoteno delovale in skrbele za potrebe vojske. Sovražnik je zaslužil, kako važno vlogo igra v preskrbi brigad, zato je večkrat skušal prodreti iz Kočevja in Novega mesta, a je bil vedno zavrnjen. Ker se ni posrečilo prodreti in uničiti vse naprave in druge važne vojaške ustanove, so Nemci poskušali z napadi iz zraka. Prvi zračni napad ni uspel. Zato so 9. marca 1944 v jutranjih urah ponovno napadli in to še z večjo silo. Uspeh je bil le ta, da so porušili precej hiš, vojaških objektov pa niso poškodovali.

Največji borbeni polet in razmah je osvobodilno gibanje doživelo v pomladanskih mesecih 1944 tako na vojaškem kot na političnem polju. Po katastrofalnih porazih na vzhodni fronti je brezglavi sovražnik pričel zbirati vse kar je hotelo služiti, da bi ščitili umik z Balkana, ki je postajal vsak dan težji. Pričeli so formirati domobranske oddelke, da bi ohranili prometne poti in križišča za hitri umik v svoj brolg.

Zanje je imel Zužemberk izredno važno mesto v čenu strateških točk za umik z Balkana. Sovražniki so se dobro zavedali, da bo Zužemberk s strani edinic NOV ogroženo branjen, zato so z vso silo s tanki, letalstvom in topovi navalili na ogromno tečko osvobojenega dolenskega ozemlja Zužemberk, saj so se tu ceste križale v smeri Ljubljana — Kočevje — Novo mesto — Trebnje — Sevnica — Zidani most, zato so ga v težkih bojih dne 23. aprila 1944 zavzeli. Mrz-

lično so se pričeli vkopavati Nemci in domobranci pri farni cerkvi in mali cerkvi na Cvibljju, od koder so pričakovali napad.

Stab VII. korpusa je uvidel resnost položaja in prisotnost sovražnika v Zužemberku je postala zelo nevarna za stalne vpade v Rog, kjer so se nahajali glavni objekti partizanskih enot, bolnišnice, tiskarne, delavnice in vsakovrstna skladišča. Stab je izdelal podrobne načrte za napad in sklenil Zužemberk takoj obkoliti in preprečiti vsako nadaljnjo koncentracijo sil in utrjevanja. Enote četrte SNOUB Matije Gubca so v noči od 30. aprila pa do 1. maja 1944 izvedle oster napad na vmesno postojanko Dobravo pri Dobriču ter jo likvidirale. V noči od 1. do 2. maja pa so napadle samo postojanko Zužemberk. V. SNOUB Ivana Cankarja, ki je tudi sodelovala pri tem napadu, je napadala v smeri Praproče, Trebča vas Reber in Zafara. Napad se je pričel 1. maja točno ob 22. uri, potem ko je artilerija XV. in XVIII. divizije, ki je bila razmeščena po položajih v Suhi Krajini, temeljito opravila delo.

Tri dni je divjal strašen boj, ko so položaji v trgu na Cvibljju in Zafari prehajali iz rok v roke. Sovražnik je uvidel, da je vsled nezmanjšane sile postajal položaj s tako silovitim pritiskom od ure do ure slabši. V katastrofalnem položaju je sovražnik poklical na pomoč 12 nemških bombnikov, ki so z bombami zasipali in z mitraljeskim ognjem obstreljevali partizanske položaje. Tudi to ni zmanjšalo pritiska. Ker je partizanska artilerija delovala brezhibno in so zadetki bili natančni in precizni, so rušili zadnje obrambne položaje. Sovražnik je moral kloniti. V zgodnjih jutranjih urah med peklenskim ognjem je 4. maja moral zapustiti Zužemberk. K tako uspešni akciji je v izdatni meri pripomogla mlada partizanska artilerija, ki je v sijajni meri pripomogla, da so pregnali sovražnika. S to veliko in pomembno zmago je bilo zopet osvobojeno ozemlje med Krko in Savo.

Položaj na vzhodni fronti je postajal za Hitlerjance brezupen, zato so Nemci v jeseni leta 1944 hoteli za vsako ceno obdržati v svojih rokah Zužemberk, da si tako zgrade poslednje obrambno oporišče pred umikom v Rajh. Od jeseni 1944 pa do spomladi 1945 so nepopisno divjale strašne in krvave borbe, ki so po svoji veličini, sili, krvoprelitju nepopisne. Slo je za posest Zužemberka in vsega ozemlja od Save, pa tja do Kočevja. To so bile najbolj zagrizene in krvave borbe, kar jih je bilo v razdobju narodno osvobodilnega boja, v teh borbah se je gospodar menjal iz ure v uro. Če je gospodaril sovražnik, so sivala smrt letala NOV, sovražnik jim je dejal »črni partizanski hudiči«, saj so bila strah in trepet sovražnika. Vmes pa so posegale tudi zavezniške letalske skupine, ki so pomagale utirati pot operativnim edincam. Z nastopom pomladi v aprilu 1945 se je pričela velika operativna ofenziva naše slavne IV. armade, ki je osvobodila celotno Slovenijo, Slovensko Primorsko in Koroško. VII. korpus, ki je načrtno sodeloval z operacijami IV. armade, se je nenadoma umaknil iz Suhe Krajine in Zužemberka. To je takoj izrazil okupator, ki ni slutil kaka past se mu pripravlja in je z vso silo

navalil na Zužemberk in ga zasedel. V tej kratki dobi krvavega peševanja je okupator z domobranskimi hlaptci, podžganimi, da se bore za vero, zaključil najbolj ogabno in krvavo tragedijo na Dolenskem. Podžgan od duhovščine in nekaterih brezvestnih domačinov je uprizoril pravo krvavo šentjernejsko noč, klal nedolžne otročiče, žene, dekleta, očete in matere. Nad njimi je izvrševal nasilje, kar jasno karakterizirajo besede nekega domobranskega vojaka, »kaj, perka madona, mi se bariamo za vero.« In pri tem divjanju, ko so ropali in kradli vsevprek, so jim na žalost pomagali nekateri Zužemberčani. S krvavimi rokami so pijačevali po raznih prostorih sedaj najbolj zavednih domačinov. Na zverinski način so izginile cele družine. Saj so ti vampirji pomorili okoli 50 ljudi. In zakaj? Imena mučencev so svetla v srcih vseh tistih pošteno mislečih ljudi, ki jim je bila domovina več kakor Judežev denar. Eno in neizpodbitno je dejstvo, da so bili ljudje, ki so verjeli prenekaterim duhovnikom, kateri so z verske plati vzgajali ljudi v najnižjih instinktih. — Toda Jugoslovanska armada je naredila konec temu početju ter je okupatorja in njegove hlaptce za vedno pregnala z naše zemlje.

RAZGOVOR O ŠOLSLEM DELU

V sredo, 13. septembra, so se zbrali v Rdečem kotičku OLO Novo mesto vsi ravnatelji in upravitelji naših gimnazij, sedemletk, osnovnih šol, nepopolnega učiteljsišča, šole učencev v gospodarstvu, glasbene šole in drugih prosvetnih ustanov iz okraja k prvi konferenci v novem šolskem letu. Poverjenik za prosveto tovariš Ivan Kasesnik je pozdravil zbrane prosvetne delavce, med njimi tudi pet ravnateljev letos ustanovljenih nižjih gimnazij iz Mirne peči, Zužemberka, Dolenskih toplic, Smarjete in St. Jerneja.

Uvod v konferenco je bil kratek študij posledic revizionistične kominformbirojevske politike SZ in njenega razbijanja borbe delavskega razreda vsega sveta. V razpravljanju, v katerega je posegel tudi navzoči sekretar OK KPS tov. Martin Zugelj, je bila podčrtana misel, da se mora predvsem naš prosvetni delavec podrobno in stalno seznanjati z vsemi tekočimi vprašanji razvoja doma in po svetu. Le strokovno dobro podkovan in politično razgledan učitelj in profesor bo lahko koval značaj mladega rodu.

Sledil je živahen pomenek o nalogah šolstva v okraju v novem letu. Navzoči so pozdravili ukrepe ljudske oblasti za odpravo birokracije, ki je začela dušiti tudi naše šolstvo. Vodje šol v bodoče ne bodo smeli biti administratorji, temveč pedagoški voditelji svojih ustanov in usmerjevalci vzgoje. Učitelji in profesorji so se pogovorili o novem učnem načrtu, o predvidenih adaptacijah in novogradnjah šol, na katere je treba misliti

že sedaj, pomenili so se o ustanavljanju šolskih svetov državljanov in o odnosih med krajevnimi ljudskimi odbori in šolo.

Prav nič pohvalno ni, da imamo v novomeškem okraju še vedno take izvoljene poverjenike za šolstvo pri nekaterih KLO, da jih ni kar celo leto pogledati v šolo. Na nekaterih KLO so pozabili, da so dolžni preskrbeti šole s kurivom in nuditi učiteljem stanovanje in drva. V samem Novem mestu postaja vedno bolj pereče vprašanje prostorov, v katerih so zdaj osnovna šola, nepopolno učiteljsišče, ekonomski tehnikum, glasbena šola, študijska knjižnica in šola učencev v gospodarstvu. Posebno učencem zadnje primanjkuje prostorov za pouk. Brez novogradenj v Novem mestu ne bodo ta vprašanja nikoli rešena. Učencev bo vedno več, neprestano utesnjevanje šol pa ne bo prineslo dobrih učnih uspehov.

Prosvetni delavci so se nato pogovorili o pionirskih svetih in novih oblikah dela organizacije naših najmlajših, o čemer je poročal sekretar OK LMS tov. Ludvik Kebe. Pomenili so se tudi o šolskih kuhinjah in resnem pomanjkanju zvezkov, svinčnikov in knjig za otroke.

Iz vsega razpravljanja prosvetnih delavcev se je odražala topla skrb za dobro vzgojo naše mladine, ki ji je letos ljudska oblast odprla kar pet novih nižjih gimnazij. Z vrsto pomembnih sklepov je bila prva konferenca prosvetnih delavcev zaključena.

Cankarjevci so branili BELO KRAJINO

Ob obletnici Cankarjeve brigade se posebno Bela Krajina s hvaležnostjo spominja njenih borcev. Bili so zvesti čuvarji zemlje, na kateri se je že med borbo gradila naša ljudska oblast in kjer je bilo žarišče partizanskih borb. Posebno se je izkazala v borbah 1944. leta, ko je z ostalimi slovenskimi in hrvaškimi brigadami in Belokranjskim odredom uspešno odbila sovražne hordre Nemcev in Ustašev, ki so hotele še tik pred svojim zlomom opustošiti Belo Krajino. Iz teh borb prinašamo odlomke iz zgodovine II. bataljona Cankarjeve brigade.

Dne 4. julija 1944 se je naša zaseda pri Kompoljah udarila s sovražnikom, ki je prodiral v treh kolonah v naše položaje. Naši položaji so bili na prostrani čistini. Z bataljonom smo manevrirali tako, da sta 2 četi imeli stalno zasedene grebene hriba, 2 četi pa sta se umikali na nove položaje. Tako so se čete umikale v popolnem redu. Ko smo prešli 2000 m čistine, smo zasedli položaje na robu gozda, ter od tu tolkli sovražnika z vsem orožjem. Ker nas je sovražnik stalno obsipaval s težkimi minami, smo morali zasesti zopet nove položaje in to desno od I. bataljona. Pri nadaljnem kretanju nismo imeli nobenih spopadov in tako prešli Kolpo. Pri teh borbah nismo imeli nikakih izgub.

Dne 11. julija smo imeli borbe s sovražnikom, ki je prodiral proti Metliki. Ob 15. uri je začel sovražnik napadati naše položaje iz vasi Čurile. Naši so odprli tako hud ogenj, da je sovražnik v paničnem strahu zapustil položaje in se umaknil v vas Rosalnice. Od tam nas je nato obsipaval s težkimi minami iz minometov. Kmalu za tem je poizkusil napraviti izpad in prodreti do ceste Drašiči—

Metlika. Tudi od tam smo ga odbili. Patrole so kmalu ugotovile, da se je sovražnik umaknil tudi iz vasi Rosalnice. Žrtev nismo imeli nobenih.

Dne 12. julija je sovražnik obstreljeval naše položaje s težkimi minami. Z dvema četama smo čistili teren in ujeli enega sovražnega borca.

Dne 13. julija sta bili napadeni dve naši patroli od sovražne zasede na cesti Drašiči—Metlika. S celim bataljonom smo napadli zasedo, ki je takoj pobegnila v Drašiče. Sovražnik je nato obstreljeval naše položaje z minami.

V noči od 14. na 15. julija smo napadli Drašiče. Naš bataljon je napadal na levi strani IV. bataljona in na desni strani I. bataljona Belokranjskega odreda. Čete so se približale na 70 m do bunkerjev in od tam odprle močan ogenj na sovražnika. Sovražnik je odgovoril s težkimi minometi. Pri tej akciji smo imeli enega ranjenca. Napad je prenehal ob 4. uri zjutraj, ko se je bataljon v popolnem redu umaknil na stare položaje.

Dne 15. julija je bil bataljon na položajih v gozdu Vinica. Sovražnik je začel

prodirati ob 9. uri levo od naših položajev Laze—Vrh proti Slamnji vasi. Bataljon se je potegnil po naredbi na drug položaj desno od Slamne vasi. Sovražnik je obstreljeval naše položaje z artilerijo in težkimi minometi. Naše patrole so se udarile s sovražnikom, ki je kradel po Slamnji vasi.

Vse akcije so potekale v obrambnem značaju in so imele namen sovražnika pri vsakem koraku odbijati, zmanjševati njegovo moč in mu preprečevati nadaljnje prodiranje. Moštvo se je dobro držalo. V akcijah pri Metliki je bila morala naših partizanov prav dobra, ker so videli vse zločinstvo in podivjanost sovraž-

nika. Borili so se z divjo zagrizenostjo. Sovražnikova morala je bila dobra samo v zauživanju alkohola, drugače pa se je kretal zelo oprezno, večkrat celo strahopetno.

Kmalu je začel sovražnik ofenzivo. Mi smo takoj stopili v akcijo in odbijali napade sovražnika. Obramba je potekala načrtno in smo zadrževali sovražnika šest dni. Šele z ojačanjem je sovražnik lahko prodrl v Metliko, ki jo je pa moral po I in pol urnem ropanju in požiganju zapustiti zaradi naših močnih napadov.

Cankarjeva brigada je po tej zmagi skupno z Metličani proslavljala borbenost in zavednost Cankarjevih borcev.

O življenju in delu

splošne bolnišnice v Novem mestu

Ob osvoboditvi je mlada ljudska oblast nove Jugoslavije, ustvarjena v težki štiriletni osvobodilni borbi narodov Jugoslavije, našla tudi v Novem mestu poleg drugih žalostnih zapuščin stare Jugoslavije, še polno razvalin in poškodovanih stavb kot zapuščeno grozotno zadnje vojne.

Tako je med drugimi stavbami v Novem mestu našla tudi razdejano žensko bolnišnico, ki je bila trikrat bombardirana v času vojne in sicer: prvič 4. oktobra 1943 po Nemcih, drugič in tretjič pa marca 1944 po zaveznikih — Angloamerikancih, ko je bilo Novo mesto okupirano po Nemcih.

Novo mesto je imelo pred vojno dve bolnišnici: moško bolnišnico s 176 posteljami in žensko bolnišnico s 108 posteljami. Prva je bila privatna last reda Usmiljenih bratov v Kandiji pri Novem mestu s pravico javnosti, druga pa ženska bolnišnica, ki je bila banovinska in skoro v centru mesta.

Ze sama naslova obeh povesata, da je prva sprejemala samo moške bolnike, druga pa samo ženske in otroke do 10 leta obojega spola.

Obe bolnišnici ležita ob reki Krki, ena nasproti druge in je značajna oddaljenost ene od druge le kakih 200 m. Nimata pa najbližje komunikacije, to je mestu preko reke Krke (60 m široka) in sta zvezani le po glavni državni cesti, ki pelje preko mostu in je tako oddaljenost ene od druge 2 km.

Ob prevzemu oblasti po osvoboditvi je upravljali obe bolnišnici delegat Ministrstva za ljudsko zdravstvo v Ljubljani in prva skrb nove ljudske oblasti je bila obnova zombardirane ženske bolnišnice. In res! Takoj se je pričelo za obnovo — celo brez načrtov. Kmalu pa se je pokazala potreba po adaptaciji te bolnišnice in sicer po modernih medicinskih načelih. To se je tudi zgodilo. Po izvršeni obnovi dne 1. oktobra 1947 sta bili obe bolnišnici reorganizirani tako, da se nista ločili več po spolu kot do tedaj, temveč sta obe bolnišnici bili združeni v Splošno bolnišnico s 5 oddelki, samostojno lekarno in prosekuro. V stavbi bivše moške bolnišnice je bil osnovan interni oddelek z dermatološko-venerijskim odsekom, infekcijski in pljučni oddelek, v stavbi bivše ženske bolnišnice pa kirurški in ginekološko-porodniški oddelek, lekarna v posebni privatni stavbi v neposredni bližini bivše ženske bolnišnice, prosekura pa v posebni stavbi blizu bivše moške bolnišnice. Sedež uprave je v bivši moški bolnišnici v Kandiji.

S spremembo oblasti pa je novo ljudsko oblast čakalo še drugo delo v teh dveh ustanovah. V samem upravljanju obeh ustanov je bilo treba izvesti nekaj revolucionarnih ukrepov, tako kot je to zahteval spremenjeni družbeni red.

Kot že zgoraj omenjeno, je bivša moška bolnišnica bila privatna last klera — reda usmiljenih bratov v Kandiji pri Novem mestu, kjer je bilo vodstvo, bolničarji in strežniško osebje kler, le osebje za najnižja dela laičen. Druga ženska bolnišnica je bila sicer banovinska, državna z laičnim osebjem in upravnim aparatom, bolničarke s prednico-redovnico na čelu pa glavni faktor, ki je imel vpliv in je odločal o poteku dela in poslovanja ustanove.

Ob osvoboditvi je vse osebje ostalo na mestu, dokler niso bili nekateri odstranjeni zaradi sodelovanja z okupatorjem in kaznovani. V januarju 1946 je sledil prvi odpust 6 redovnic (od 14) v bivši ženski bolnišnici. Odpuščene so bile one, ki so kazale največji odpor do spremenjenega družbenega reda in se temu primerno pri delu tudi obnašale. Dne 8. marca 1948 je sledil drugi odpust še preostalih redovnic, ker se je pokazalo, da kler še vedno kvarno vpliva na potek dela teh ustanov. Glede bolničarjev usmiljenih bratov pa pripominjamo, da so skoro vsi že v prvih dveh letih izstopili iz reda, se laizirali in vsi ostali v službi razen enega bolničarja, ki je bil odstranjen zaradi sovražnega in škodljivega sodelovanja med okupacijo, zlasti še po osvoboditvi.

Te odpuste strokovno zelo usposobljenega osebja je zavod težko občutil, a zelo dobro prenesel, za kar se je zahvaliti politični zavesti mladega novega kadra, ki se ni ustrašil nobenih težav in naporov, in kmalu so se pokazali vidni uspehi tega revolucionarnega ukrepa ljudske oblasti na vsem področju dela v ustanovi, tako kvantitativno kot kvalitativno, kar bomo v naslednjem dokazali in za kar je kolektiv te ustanove prejel letos že tretjo pohvalo od Glavnega odbora ZSS.

Dne 28. aprila 1948 je sledil nov revolucionaren ukrep ljudske oblasti — druga nacionalizacija —, ki je zadela tudi tukajšnje ustanove. Izvršila se je namreč nacionalizacija bivše Moške bolnišnice Reda Usmi-

ljenih bratov v Kandiji in tudi njihove ekonomije. Po tem ukrepu je mogla uprava bolnišnice izvesti enotnost v upravljanju vse imovine bolnišnice in konventa Usmiljenih bratov v Kandiji kot imovine Splošne bolnišnice v Novem mestu.

Tako je bilo možno dne 1. januarja 1949 osnovati na gospodarski podlagi Ekonomijo za tukajšnje ustanove, ki naj bi skrbela za boljše in dodatno preskrbo za živili in za bolnike i za v bolnišnici zaposleno osebje. Ta ekonomija svojo nalogo v polni meri izvršuje in je kos vsej dodatni preskrbi za to ustanovo. In zato ni čudno, da je hrana v tej bolnišnici kljub dobri kvaliteti cenejša kot v vseh ostalih tovrstnih zdravstvenih ustanovah v Sloveniji.

Danes razpolaga ta bolnišnica s 218 posteljami in opravlja svoje pomembno in požrtvovalno delo za tri okraje: za novomeški, trebanjski in črnomeljski, to je za približno 96.000 ljudi, na površini 2088 km, tako da pride na 1000 prebivalcev 3.17 postelje. Ima 5 oddelkov, od katerih je interni največji s 125 posteljami, nato kirurški s 108 posteljami, ginekološko-porodniški s 44 posteljami, pljučni s 25, infekcijski s 16 posteljami.

Od zgoraj navedenih oddelkov je najbolj zaseden ginekološko-porodniški oddelek in pljučni oddelek, ki je zaradi pomanjkanja postelj zaseden 100-odstotno.

Kljub temu, da se število bolnikov letno zvišuje, je število zdravnikov stalno in sicer 5. To število zdravnikov sta imeli obe bolnišnici moška in ženska tudi v letu 1939, prav tolikšno število zdravnikov je bilo v letu 1945 in prav tako število je bilo po stanju z dne 30. junija letos. Povprečno torej pride na enega zdravnika 64 postelj ali 16.228 oskrbnih dni letno (1949 leta), na 3 zdravniške kirurških in ginekološko-porodniških operacij v letu 1949: 4918, v letu 1939: 1351, porodov na 1 zdravnika v letu 1939: 308, v letu 1949: 744, ambulantnih storitev na 5 zdravnikov v letu 1939: 100, v letu 1949: 6053. Po večalo se je le število ostalega osebja od št. vila v letu 1939, tako da je bilo v letu 1939: 77 ostalega osebja, v letu 1949: 144.

Mimo tega moramo poudariti spremembo v kvaliteti dela od onega iz leta 1939 in 1944/46 tako na internem, ginekološko-porodniškem, pljučnem in zlasti kirurškem oddelku, kjer so operacije visoko kvalitetne in ki zahtevajo mnogo naporov prav od bolničar. skega osebja, zlasti, ker je pomanjkanje zdravnikov. Vsak težko operirani (pljučne operacije) potrebuje izredne individualne nege, kar je ob občutnem pomanjkanju kvalificiranega osebja izvedljivo le z gibnimi organizacijskimi prijemi in s pomočjo izredne požrtvovalnosti in visoke zavesti vsega osebja.

PIŠEJO NAM

ZAKAJ NE BI PRAVILNO?

Socialistična graditev naše domovine zahteva tudi socialistični način poslovanja kmetijskih zadrug. Vendar pa vedno ni tako, že nekaj časa opazujejo ljudje in delajo pri tožbe zaradi blaga, ki pride v zadrugo, ki pa po skritih kanalih kaj kmalu izgine in to vedno izven delovnega časa. Tak način je v poslednjih mesecih posebno v zadrugi Dol, Nemška vas, okraj Trebnje. V zadrugo je prišlo zadnje čase res nekaj dobrega blaga. Prejeli so ga le zaupni člani, za druge pa je ostalo le nekaj slabšega. To je povzročilo mnogo nepotrebnega nezadovoljstva in nevolje.

Takšen način trgovanja se posebno odraža med poslovođkinjo Kmečke zadruga Faniško in družino Mežan Franc, katera je sosed zadruga in je zato poslovođkinja stalen gost te družine. Za zasluge jim poslovođkinja seveda preskrbi blago, posebno pa še kvas, ki ga družina Mežan prejema vedno preko svoje potrebe, dočim ostali ljudje ne dobe kvasa po cele mesece pa čeprav so člani zadruga.

Vsi okoličani so mnenja, da se s takšnim načinom trgovanja vendar enkrat preneha, kajti drugače bo nezadovoljstvo vedno večje. Pa ne samo to, S takim načinom razdeljevanja predmetov vsakodnevne potrošnje se kvari ugled zadruga.

IN SODAVICA

Kopališču v Dolenjskih Toplicah primanjkuje dobre pitne vode in tudi kisle vode ni vedno dobiti, kar je za zdraviliški kraj velika pomanjkljivost. Da bi se to izboljšalo, se je kmetijska zadruga, ki jo z vso marljivostjo in spretnostjo vodi tov. Pelko Jožef,

Interni oddelek s 125 posteljami ima le 2 zdravnika, ki vršita posle tudi infekcijskega kot tudi dermatovenerološkega oddelka. Stavba je že več let v adaptaciji in je zaradi tega delo zelo oteženo tako v oddelkih, kuhinji in pralnici.

Bolnišnica se nenehno trudi za dvig kadera. Organizirala je 2 prekvalifikacijska bolničarska tečaja, ki sta se končala s prav dobrim uspehom in zadnji celo s pohvalo Min. za ljudsko zdravstvo. Člani sindikata so tečajnikom nudili pomoč pri učenju. Po oddelkih pa mladi kader stalno izpopolnjujejo zdravniki in medicinska sestra. Prav tako pa se usposabljuje ostali uslužbenci kot v lekarni, administraciji, kuhinji in na ekonomiji, povsod s parolo: **borba za kvaliteto dela.**

Ne moremo iti mimo uspehov, ki jih ima v svojem delu lekarna te ustanove, ki je v letu 1949 napravila prihrankov na doma npravljenih zdravilih za 107.574 din kljub temu, da se je lekarna zaradi neprimernih prostorov v letu 1949 morala trikrat seliti. V tej lekarni se je doma izvršilo: 221 gluchoze, 61 kalc. klorata za injekcije (enako 600 ampulam), 6001 fiziološke raztopine in s tem bili prihranjeni precejšnji zneski.

K uspehom in napredku bolnišnice v Novem mestu je ogromno prispevala sindikalna organizacija, ki v popolnem soglasju z upravo in partijsko celico usmerja svoje članstvo, krepi delovno zavest kolektiva in se nenehno bori za izboljšanje delovnih pogojev. V sindikalno podružnico, ki ima 2 pododboira, so vključene tudi terenske babice novomeškega okraja. Njihova grupa ima redne mesečne sestanke, ki so obenem delovni sestanki in na katerih jih strokovno izpopolnjujeta ginekolog-porodničar tukajšnje bolnišnice ter medicinska sestra — nadzorna sestra te bolnišnice.

Pododbori podružnice so razdeljeni na grupe. Te imajo redno tedenske študijske sestanke. Vsak mesec pa se vršijo množični sestanki s političnimi pregledi, referati (zlasti s V. kongresa) in živahno diskusijo.

Enkrat mesečno se vrše na oddelkih delovni sestanki.

Podružnica ima tudi svoj pevski zbor, ki uspešno nastopa v zavodu in tudi izven njega na raznih proslavah. Za vsak praznik je priredila podružnica proslave s kulturno prosvetnim programom, katerih se udeležujejo tudi bolniki.

Agitacijsko propagandno delo poteka v zavodu živahno in vedno vzporedno z dnevnimi in kampanjskimi nalogami OF. Naročeni smo na več časopisov, ki krožijo med uslužbenci in bolniki.

Delovna disciplina je v našem kolektivu na višku, odkljuje pa uslužbenca lep in požrtvovalen odnos do bolnika in predpostavljenej. Uslužbenca, ki nebože slediti takim zgledom, kolektiv kmalu izloči.

Vsak uspeh in pohvala nas podžigata k novemu delu in zavest, da pomagamo graditi našo veliko socialistično državo, nam je v največji ponos.

potrudila, da je dobila v svojo uporabo že pred vojno obstoječo sodavičarsko obrt, oskrbela potrebne manjkajoče dele pri stoji, kakor tudi kislino, ter pričela izdelovati sodavico. Z izdelovanjem sodavice je zdravilišče veliko pomagano. Zadruga se bo tudi potrudila, da bo dobila dovolj steklenic in balonov, da bo izdelek sodavice večji in bodo poleg zdravilišča lahko oskrbovani tudi bližnji in daljni kraji s sodavico.

Ze iz teh dveh dopisov lahko sklepamo, da so Dolenjske Toplice prebujene in da se ne zanašajo na nekaj, kar bi jim z neba padlo v naročje. Na tak način bo gospodarski procvit tega kraja vsakor uspešen.

KRONIKA

Nezgode: Te dni so bili pripeljani v novomeško bolnico zaradi poškodb: 1. septembra sta Alojzij Pajer in Alojzij Primc iz KLO Dobrnjč na paši v grmu našla mino in se z njo igrala. Pri tem je mina eksplodirala in oba laže poškodovala.

Isti dan je Petru Deu iz Mokronoga pri barvanju črpalke za gnojnico eksplodiral bencin, pri čemer je dobil laže opekline.

Triletna Martina Kapš iz Prelog, KLO Rožni dol se je laže opekla, ko se je preveč približala kotlu, v katerem se je kuhala piča za prašiče.

14letni Ivanetič Jožef iz Crnomlja, si je 5. septembra 1950 s slamoreznicco poškodoval prst na desni roki.

Dne 5. septembra 1950 si je 10letna **Povovič Božena,** hči posestnika iz Suhorja, z vrelimi tropinami opekla obe roki.

Bartolj Stanko iz Velikega Cerovca je dne 7. septembra 1950 med Dolžem in Stopičami padel s tovornega avtomobila pri čimer je

dobil laže poškodbe na levi roki.

Hlebec Alojzij, konjač OLO Trebnje, je 7. septembra 1950 padel s kolesa in si težje poškodoval desno nogo.

Ravnaher Edmund, finančni revizor pri Okrajni zvezi Kmetijskih zadrug v Trebnjem je padel s kolesom in si laže poškodoval levo nogo.

Inžič Milan iz Semiča se je 9. septembra v gozdu vsedal v levo nogo. Poškodba je lažja.

Tominšek Antona, delavca pri Keramiki, je 9. septembra 1950 na Mestnih njivah v Novem mestu pri kopanju gline podsulo in ga laže poškodovalo.

Telovadno društvo

Novo mesto vabi

Telovadno društvo Novo mesto sporoča vsemu članstvu, da se od dne 18. sept. v naprej vrši redna vadba za vse oddelke in to:

a) Pionirji od 6. do 10. leta ob torkih od 16.30 do 18. ure;

b) Pionirke od 6. do 10. leta od sredah od 15.30 do 17. ure;

c) Pionirji od 10. do 14. leta ob sredah in sobotah od 12.30 do 13.45 ure;

d) Pionirke od 10. do 14. leta ob ponedeljkih in četrkih od 12.30 do 13.45 ure;

e) Mladinci od 14. do 18. leta ob torkih in petkih od 18.30 do 20. ure;

f) Mladinke od 14. do 18. leta ob ponedeljkih in četrkih od 18.30 do 20. ure;

g) Člani od 18. leta naprej ob torkih in petkih od 20. do 21. ure;

h) Članice od 18. leta naprej ob ponedeljkih in četrkih od 20. do 21. ure.

Redna vadba se bo vršila v telovadnici osnovne šole s pripomoči, da za časa vadbe vlada v prostorih popolni red in disciplina. **Paziti je predvsem na točnost prihoda in odhoda iz telovadnice, na čistočo v prostorih ter, da se vsi telovadci absolutno pokoravajo vsem vodnikom oddelkov.**

Obenem vabimo k vpisu nove člane v telovadno društvo Novo mesto, ker je nujno potrebno, da se ta vzgojna organizacija razširi in poveča do slehernega prebivalca Novega mesta ter zajame posebno pionirje, pionirke, mladince in mladinke.

Apeliramo tudi na starše, ki imajo otroke, da pošljejo svoje maličke v telovadnico, da se tam telesno in duševno razvijajo pod vodstvom starejših in izkušenih vzgojiteljev.

ODBOR.

ŽE VESTE?

Kdo pravi, da ni cementa? In kdo je tako zaostal pa trdi, da se ograje in hiše in podobno lahko zgradi iz kamna? Takega naj bi poslali na »preusmeritev« v Bršljin pa bi se možaku hitro zbistrilo v glavi. Spoznal bi, da je cementa več kot preveč, in da je sploh treba zidati samo s cementom! Prosim: V Bršljinu so po dolgem času le zgradili, pardon, dogradili stanovanjsko hišo. Hiša je žrla cement kot mula travo. Pa ga bo še. Za hišo zidajo namreč ograjo — ne, obrambni zid! — in sicer iz cementa; pri vhodih je ograja celo v dvojniki in obrobja »monumentalno« stopnišče, spet iz cementa. Tristo zlomkov, gradilci te hiše so pa res pravi cementosledci, ne? Slek, neiznajdljivim mlinarjem in žagarjem! Naj še kar naprej smrkajo in vekaje, češ: Nimamo, ne moremo dobiti cementa ne zlepa ne zgrda, da bi si popravili mlinske naprave in jezove. Možaki — ne bodite leni. Stopite lepo v Bršljin, pa boste zvedeli, po kakšnih kanalih vam bo cement pritekel v mlin ali na žago.

Cloveka »z dvojnimi življenjem« imajo v Metliki. Poslovođja mestne krojaške delavnice je obenem tudi stanovanjski referent. Kar zamislite si ubogega dvojnikovca, ko ga na eni strani mize nadleguje prvi meščan za hlače, na drugi pa spet nov meščan za stanovanje. In možak s škarjami v roki mora v isti sapi krojiti oblačilo in stanovanjsko pravdo Metličanom. Posledice so nemara huđo zanimive.

OBVESTILA

Gledališče SKUD »Dušan Jereb« vabi vsakogar, ki ima veselje do dramske umetnosti, v svoj krog. Da se bo pomnožil igralški kader namerava v letošnji sezoni osnovati dramski tečaj za novodošle igralce. Tečaj bo obsegal govorne vaje, kretanje na odru, vaje v deklamaciji in recitaciji ter najosnovnejše plesne in folklorne gibe. Reflektante prosimo, da se prijavijo tov. upravniku ali pa tov. Ciglerju Poldetu do 1. oktobra.

Uprava